

Peter Jacobi, omagiu la o aniversare

Irina GREGORI

„La originea oricărei idei se află o rană a spiritului“

Emil Cioran

În 2010 Peter Jacobi a împlinit 75 de ani. Cu ocazia aniversării sale, în Pforzheim, orașul din sudul Germaniei de care artistul este legat de peste treizeci de ani, și nu numai prin activitatea de profesor la Academia de Artă Aplicată (Hochschule für Gestaltung/University of Applied Arts) a orașului, pot fi vizitate patru expoziții care-i sînt dedicate. Ele sînt însoțite de un program de conferințe, lecturi, discuții, la care participă critici de artă, scriitori și artistul însuși. Din decembrie 2010 pînă în vara lui 2011, Pforzheim oferă, astfel, ocazia unor întâlniri interdisciplinare germano-române, am putea spune, de vreme ce printre interlocutorii virtuali ai lui Peter Jacobi se va afla și Herta Müller, de pildă, iar un alt subiect al convorbirilor, însoțit de asemenea de lecturi, va fi Oskar Pastior. De primă însemnătate rămîne însă șansa reîntîlnirii cu lucrări ale lui Peter Jacobi, ilustrînd sau amintind multiplele domenii în care ar-

nate de Isabel Greschat („Prezență în absență. Reflexii asupra amintirii“), Bettina Schönfelder („Viziune sculpturală“) și Dorothee Bauerle-Willert („Memoriale“). De o excelentă ținută profesională, ele sînt accesibile, totuși, și unui amator, care poate realiza acum mai clar sensul și valoarea traseului artistic efectuat de Peter Jacobi.

Catalogul impune imaginea unui artist pasionat, pe de o parte, de experimentul plastic, în dialog tacit, permanent cu propunerile celor mai diferite curente ale artei contemporane, îndatorat, pe de altă parte, istoriei artei europene și marilor modele clasice. Acestea constituie un punct de referință la fiecare tentativă de înnoire. Deși extrem de variată, aproape derutantă, la prima vedere, în multitudinea aspectelor ei, creația lui Peter Jacobi revelă o personalitate ferm conturată, cu o înaltă ținută estetică. Patosul căutării expresive este dublat de o reflexivitate intensă, deschisă temelor fundamentale ale contemporaneității, fie ele de ordin general, politico-istoric, fie de ordin etic și intim.

Memoria se conturează din ce în ce mai limpede, în acest moment de bilanț, ca tema majoră și constantă a operei lui Peter Jacobi, așa cum rezultă chiar din titlul eseului care deschide catalogul, semnat de Isabel Greschat, „Prezență în absență. Reflexii asupra amintirii“ („Abwesend anwesend. Nachdenken über Erinnerung“ / „Present in Absence. Reflections upon Remembrance“). Este vorba de memoria culturală, sedimentată în imagini care, la Peter Jacobi, caută drumul spre forma abstractă, în confruntare permanentă cu oferta artistică deja existentă. Fiecare lucrare este nodul unor conexiuni cu propriile precedente artistice, dar și cu experiențele deja formulate în anturajul artistic. Corespondențele, citatele solicită „lectura“ cu expresivitatea particulară a palimpsestului.

Vizualizarea amintirii îl pune pe sculptor de fiecare dată în fața problemelor fundamentale ale modernității – relațiile materialului cu spațiul, ale formei obiectului cu locul de amplasare, percept și ca drum, deci ca timp. Esențială este, pentru limbajul plastic al lui Peter Jacobi, tensiunea rezultată din alternanța plin/gol, greu/ușor, orizontal/vertical, stabil/labil. Soluțiile sînt mereu noi, incitante, dramatice întotdeauna, neliniștitoare nu o dată. Ele depind, în bună măsură, de însușirile materialului utilizat.

Or, în această privință, creația lui Peter Jacobi este un fel de studiu de geo-morfologie, subîmpărțit în multiple capitole, de la pămînt, nisip și pietriș la părul de capră, de la apă, iarbă și mușchi la lina de oaie, de la lemn pînă la marmură, granit, fier, cu o importanță anexă modern industrială: hîrtia, sticla, oțelul, cauciucul etc. Bettina Schönfelder („Viziune sculpturală“) recunoaște, în ciuda acestei varietăți, constantele unui program estetic alimentat de o sensibilitate specifică.

De la bun început, chiar cînd lucra cu material textil, împreună cu Ritzi Jacobi, tapisierile realizate de cei doi deveniseră niște obiecte tridimensionale, autonome – uluitoare

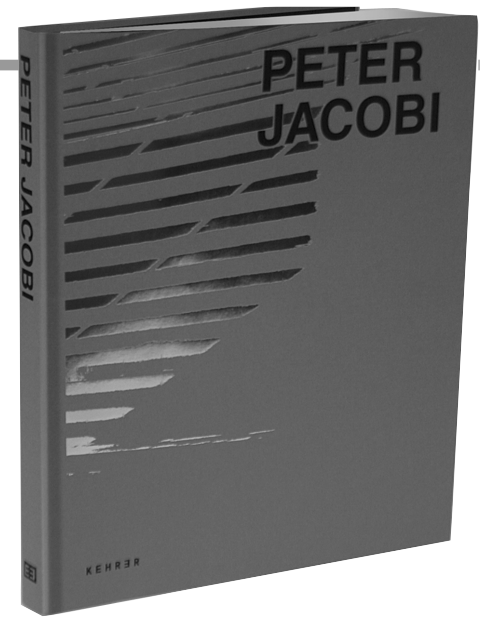
re sculpturi moi, de mari proporții, dacă nu chiar monumentale. Acestor monumente în devenire-prăbușire, monocrome, din pînză groasă, cîlți, ghemuri de lînă și păr, sugerînd, cu geometria lor ambiguă, forme organice sau chiar vegetale, le răspund în anii următori, în creația lui Peter Jacobi, sculpturi în materiale dure, adesea nobile, care preiau însă cînd agitația discretă, cînd neliniștea sau contorsiunile tragice ale textilelor – draperii de marmură încrețite, mănunchiuri și suluri de granit ușor răsucite sau smulse, șnururi și sfiori de lemn noduroase, chinuite etc.

Concepută în interdependența ei cu spațiul în care se situează, valorificată în mod prioritar sub aspectul materialității ei, sculptura se înrudește cu arhitectura. Era fresc, așadar, spune Dorothee Bauerle-Willert („Memoriale“), ca Peter Jacobi să ajungă la reflexia asupra monumentului și, în special, asupra monumentului în serviciul memoriei. Proiectul Memorialului celui de Al Doilea Război Mondial sau monumentul lui Claus Schenk von Stauffenberg marchează incidența gândirii artistice cu politicul sub semnul tragicului. „La originea oricărei idei se află o rană a spiritului“, spune Cioran, și citatul este ales de Isabel Greschat ca motto pentru interpretarea operei lui Peter Jacobi. Procesul declanșat de „rana“ istoriei noastre recente culminează cu Memorialul Victimelor Holocaustului.

Fotografiile reprezentînd Memorialul din București (2009) constituie o secțiune amplă a Catalogului. Imaginea integrală a Monumentului este precedată de imagini ale părților componente – coloana, steaua lui David, traversele de cale ferată ș.a. din arealul exterior. Interiorul „mausoleului“ este prezentat atît în ansamblu, cît și în detaliu, în diferite momente ale zilei, cu efectele corespunzătoare de lumină și umbră. Prin structura sa arhitectonică și benzile de lumină și umbră alterînd pe pereți ca niște gratii supraomenești, spațiul sugerează angoasa captivității și proximitatea morții (Bettina Bauerle-Willert). Nu lipsesc din acest „album“ nici instantanele care rețin momente cît se poate de sugestive din faza de pregătire și apoi de construcție a Monumentului – jurnalul unui șantier.

De semnalat, de asemenea, în afară de analiza extrem de atentă realizată de Bauerle-Willert, notele asupra Memorialului din București semnate de către Michael Sandle (Londra, octombrie 2010), care, ca și Peter Jacobi, a trăit, copil fiind, războiul. Convins că uitarea nu are voie să se așternă asupra acestui trecut atroce și încă apropiat, de fapt, Sandle este, totodată, conștient de dificultatea artistului de a păstra cu mijloace adecvate memoria ororii. „Gravitate și demnitate“ caracterizează opera bucureșteană a lui Peter Jacobi (Sandle). Ea fixează cîteva urme-obsesii ale dezastrului, le sustrage, totodată, narațiunilor istorice cunoscute, pentru a le integra în structura spațiului cultic din centrul complexului, în metafora pe care o realizează lumina în acel sanctuar-închisoare. Lumina – „materialul“ de care Peter Jacobi nu se mai poate lipsi.

Permanența trecutului, de negîndit fără persistența clipei, constituie și sensul atracției lui Peter Jacobi pentru fotografie. Dar a fotografia nu înseamnă numai a reține clipa și a o sustrage trecerii, ci chiar „a participa la vulnerabilitatea, instabilitatea și efermitatea lucrurilor“ (Bauerle-Willert.) Un scurt comentariu al lui Manfred Schmalriede privind bisericile-cetate din Transilvania subliniază atașamentul lui Peter Jacobi pen-

Peter Jacobi. Arbeiten/Works

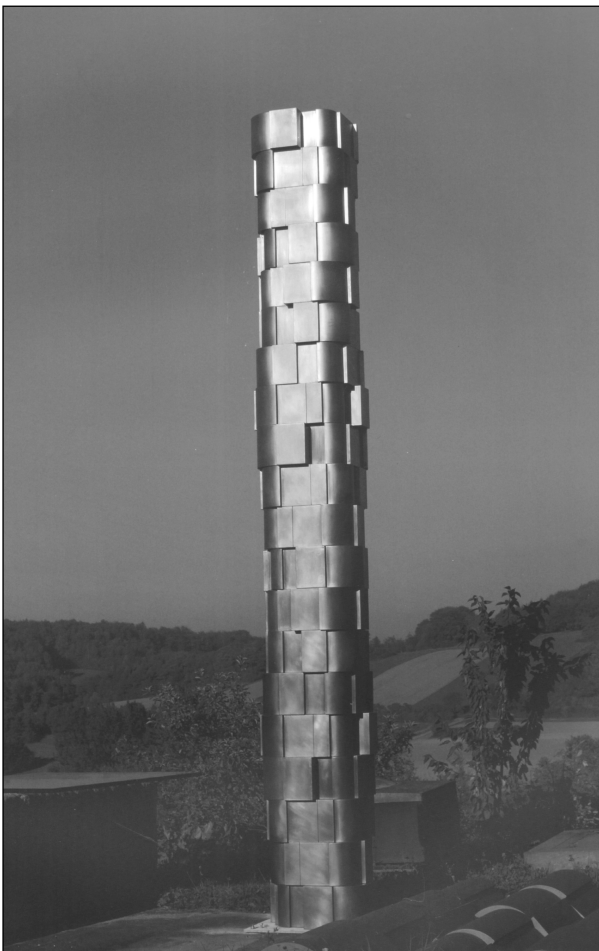
Coordonator Isabel Greschat
Editura Kehrer, Heidelberg/Berlin,
2010, 272 p.

tru tradițiile regiunii sale natale. De mai mulți ani deja, Peter Jacobi este prezent cu imensă solitudine și nesfîrșită melancolie în locurile marcate de cultura germanilor ardeleni, inventariînd fotografic vestigiile acestor predecesori, încercînd să împiedice ruina lor cu mijloacele artistului: imagini ale abandonului, degradării, uitării – spații interioare, obiecte de cult sau mobilier, resturi de fresce pe pereți cu tencuiala roasă de intemperii ș.a. – care suscită asociații cu anumite curente ale artei moderne, cubism, pictură informală, tachism, minimalism. Cu „vederea sculpturală“ care-l caracterizează, Peter Jacobi descoperă în construcții și peisaje calități plastice, care, asociate cu semnificația istorică și personală, autobiografică, a subiectelor, conferă fotografiilor un patos și o poezie ieșite din comun.

Originale sînt și explicațiile lui Peter Jacobi însuși în legătură cu seria fotografiilor dedicate „Frumoaselor straie țărănești ale doamnelor de la oraș“. Orașencele de care este vorba cu prioritate aici sînt regine, și ele îmbracă straie de țărânci române, deși nu sînt născute, ci transplantate în mediul românesc. Croitorese de lux și furnizori cu vaste relații europene se pun în serviciul curții pentru a încena un spectacol nemaivăzut – simbioza Occidentului cu Orientul în persoana Suveranelor de la București. Și Peter Jacobi comentează metamorfoza, adăugînd fotografii de epocă ale unor autohtoni în straie asemănătoare, dar nu neapărat de preț, uneori chiar în stadiul de zdrențe. Accentul nu cade însă pe contrastul dintre autenticitate și artificialitate sau chiar fals, ci pe *frumusețea* vestimentară și solemnitatea arhitectonică, noblețea cu adevărat princiară a portului tradițional românesc. Montajul – fie ironic, fie nostalgic – conferă acestor poze vechi valoarea unor „efigii“, ceea ce le pune în corespondență cu altă serie de portrete, ale unor alți iluștri, personalități ale exilului românesc, de data aceasta – Eugène Ionesco, Cioran, Sergiu Celibidache, de pildă. Acestea trebuie văzute în contextul fotografiilor de monumente și pietre funerare (placa pe mormîntul lui Tristan Tzara, de pildă, din cimitirul Montparnasse).

„La originea oricărei idei se află o rană a spiritului.“ Este, desigur, adevărat, și totuși, la bogăția de idei a unui artist care, ca Peter Jacobi, nu încetează să te surprindă, provoacă, emoționeze, ai dori să nu fi auzit niciodată dictonul. Să zicem că Cioran, din nou, e-xagerează.

Volumul poate fi achiziționat din librăriile Erasmus și Schiller (Sibiu), în curînd și din librăria Cărturești, sau prin Internet (prin intermediul librărilor). Preț: 38 de euro sau echivalentul în lei.

Legenda ...

tistul s-a manifestat, de la relieful textil pînă la fotografie, de la sculptura în marmură pînă la instalație, monument, memorial. De acest privilegiu se bucură, pe lîngă experți, și prietenii lui Peter Jacobi: este ca și cum am serba acum, împreună cu omagiatul, toate aniversările adunate pe nesimțite în deceniile care ne-au legat.

În preajma acestui ciclu de evenimente a apărut un nou catalog, bilingv (germană și engleză), intitulat *Peter Jacobi. Arbeiten/ Works*. Abundența și calitatea ilustrațiilor constituie numai unul dintre meritele acestei impresionante sinteze. Remarcabile sînt eseurile sem-